

Lausunto

16.06.2017

Asia: OM 9/021/2016

Tuomioistuinviraston perustaminen

Lausunnonantajan lausunto

Kannatatteko vai vastustatteko tuomioistuinviraston perustamista?

En ota kantaa

Mikä on yleinen arvionne toimikunnan ehdotuksesta?

Ehdotus on lähtökohtaisesti varsin perusteellinen ja hyvin laadittu. Ehdotuksessa ei kuitenkaan ole esitetty kovin konkreettisia asioita suunnitellun tuomioistuinviraston toiminnasta eikä varsinkaan siitä, kuinka tuomioistuinvirasto voisi tosiasiallisesti taata tuomioistuinten hallinnon tehokkaan ja laadukkaan hoitamisen nykyistä paremmin. Ehdotuksen mukainen tuomioistuinvirasto voi parantaa tuomioistuinten riippumattomuutta ulkoisesti tarkasteltuna, mutta nykytilanteessa ei kuitenkaan ole ollut merkittäviä ongelmia. Mietinnössä todetulla tavalla oikeusministeriö on hoitanut tehtävänsä tuomioistuinten toimintaedellytysten turvaamiseksi tuomioistuinten riippumattomuutta kunnioittaen.

Tuomioistuinviraston perustamisesta voidaan saada paras hyöty keskittämällä joidenkin hallinnollisten asioiden hoitaminen ja tuomioistuinten yhteisten toimintojen sekä yhteistyön koordinointi tuomioistuinvirastolle. Tuomioistuinvirastolle kuuluvia asioita voisivat olla nykyisin oikeusministeriön oikeushallinto-osastolle kuuluvien tehtävien lisäksi esimerkiksi kilpailutukseen, rekrytointeihin, toimitilakysymyksiin, lakisääteisten suunnitelmien laadintaan, koulutuksen järjestämiseen ja muihin hallinnollisiin tukipalveluihin liittyvät asiat.

Miten arvioitte tuomioistuinviraston hoidettaviksi ehdotettuja tehtäviä?

Tuomioistuinvirastolle kuuluvat tehtävät koostuisivat mietinnön mukaan ensivaiheessa oikeushallinto-osastolle kuuluvista tehtävistä sekä joistakin rekrytointiin liittyvistä tehtävistä. Tehtävät on ehdotuksessa lähtökohtaisesti määritelty hyvin.

Tuomioistuinvirasto vastaisi kokonaisvaltaisesti siitä, että tuomioistuimet kykenevät käyttämään tuomiovaltaa laadukkaasti ja että tuomioistuinten hallinto on tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti järjestetty. Mietinnössä ei ole kuitenkaan esitetty konkreettisia seikkoja siitä, kuinka tähän tavoitteeseen päästäisiin. On sinänsä mahdollista, että oikein organisoituna ja resursoituna tuomioistuinvirastolla voi olla edellytyksiä vastata tuomioistuinten keskushallintotehtävistä nykyistä paremmin. Tämä kuitenkin edellyttää asioiden kokonaisvaltaista hahmottamista. Viime aikoina toteutetut hallinnollisten tehtävien keskittämiseen pyrkineet toimenpiteet eivät käytännössä ole vähentäneet tuomioistuinten hallinnollisia tehtäviä, vaan tehtävät ovat vain muuttuneet ja jopa lisääntyneet. Tämän suuntaista kehitystä ei voida pitää toivottavana.

Hallinto-oikeus pitää lähtökohtaisesti kannatettavana sitä, että tuomioistuinviraston hoidettavaksi keskitettäisiin mietinnön mukaisesti nimittämiseen ja rekrytointiin liittyviä tehtäviä ja hallinto-oikeus pitää tärkeänä etenkin tuomareiden rekrytoinnin yhdenmukaistamista. Samalla on kuitenkin ehdottoman tärkeää, ettei rekrytointiin liittyvien asioiden keskittäminen kavenna liiaksi tuomioistuinten valtaa määrittää rekrytoinnin painopistealueita. Tuomioistuimille tulisi edelleen jättää mahdollisuus henkilökunnan palkkaamiseen itse esimerkiksi lyhyisiin sijaisuuksiin. Tuomioistuinviraston ei tule puuttua tuomioistuinten henkilöstö- ja rekrytointipolitiikkaan.

Pidättekö toimikunnan arviota tuomioistuinviraston henkilöstömäärästä oikeana ja riittävänä?

Tuomioistuinvirastolle ehdotettujen tehtävien määrä on varsin suuri. Esityksen mukaan tuomioistuinlain 19 a luvun 2 §:n 2 momenttiin otettava luettelo viraston tehtävistä ei olisi tyhjentävä, vaan siinä mainittaisiin viraston keskeiset tehtävät. Toiminnan organisointi ja lopullinen käytännön tehtävien määrä ovat sillä tavoin täsmentymättömiä, että tuomioistuinviraston tarvitseman henkilöstömäärän arviointi on vaikeaa. Hallinto-oikeus toteaa, että esitetyllä henkilöstömäärällä toiminta voidaan varmasti aloittaa. Tärkeää on, että virastolle osoitetaan riittävät resurssit sille osoitettuihin toimintoihin nähden.

Toisaalta tuomioistuinten jo ennestään niukasti resursoitua hallintoa ei voida kaventaa tuomioistuinviraston hyväksi, koska lainkäyttö vaatii toimiakseen optimaalisesti vahvan johdon ja sen tueksi riittävät resurssit kuhunkin tuomioistuimeen.

Miten arvioitte toimikunnan ehdotusta tuomioistuinviraston johtokunnan kokoonpanosta ja nimeämismenettelystä?

Tuomioistuinviraston johtokunnassa on oltava korkeimman hallinto-oikeuden ja korkeimman oikeuden lisäksi edustus eri tuomioistuinsektoreilta, kuten mietinnössä on esitettykin. On tärkeää, että johtokunnan kokoonpanossa painottuu tuomariedustus. Johtokunnassa on oltava myös päällikkötuomareita. Tuomioistuinvirastolle ehdotetut tehtävät painottuvat nimenomaan hallinnollisiin tehtäviin ja hallinnon tukemiseen. Tämän vuoksi on tärkeää, että johtokunnassa on riittävä asiantuntemus tuomioistuinten hallinnollisista tehtävistä sekä kehittämiseen ja koulutukseen

liittyvistä asioista. Johtoryhmässä tulisi olla jäsenenä muunkin henkilöstön edustajia kuin vain tuomareita. Muun henkilöstön edustaja voisi käytännössä olla esimerkiksi kanslia- tai hallintopäällikkö, jotta hallinnollisten tehtävien hoitamiseen liittyvät asiat ja niihin liittyvä toiminnan koordinointi tulisivat huomioon otetuiksi mahdollisimman hyvin.

Miten arvioitte toimikunnan ehdotusta tuomioistuinviraston johtokunnan ja ylijohdajan välisestä toimivallanjaosta?

Työnjako, jossa ylintä päätösvaltaa tuomioistuinvirastossa käyttää tuomioistuinten edustajista koostuva johtokunta, on omiaan korostamaan tuomioistuinten riippumattomuutta. Esitystä voidaan näin ollen pitää tuomioistuinviraston perustamisen lähtökohtiin nähden perusteltuna. Vaikka tuomioistuinviraston toiminnassa korostuukin tuomioistuinten riippumattomuus, on selvää, että yksittäisen tuomioistuimen toimivalta ja itsenäiset toimintaedellytykset voivat jossain määrin kaventua tuomioistuinviraston perustamisen myötä. Päävastuun tuomioistuinviraston johtamisesta tulisi kuulua ylijohdajalle, jolla myös tulisi olla riittävästi itsenäistä toimivaltaa ja koulutustaustasta riippumatta myös riittävästi tuomioistuinhallinnon tuntemusta.

Mikä on kantanne toimikunnan esittämään viraston sijaintipaikkaan ja sijaintipaikan valinnassa huomioon otettaviin seikkoihin?

Hallinto-oikeus katsoo, että mikäli tuomioistuinvirasto sijoitetaan muualle kuin Helsinkiin, se tulisi sijoittaa Vaasaan. Vaasan etuna ovat kaksikielisyys ja siitä johtuen aktiiviset yhteydet muihin Pohjoismaihin sekä se seikka, että kaupungissa sijaitsee useita suuria tuomioistuimia (hallinto-oikeus, hovioikeus ja kärjäoikeus), neljän yliopiston yksiköitä, jotka vastaavat muun ohella oikeustieteellisen ja hallintotieteellisen koulutuksen järjestämisestä,

sekä lisäksi ammattikorkeakoulu, jossa toimii oikeustradenomilinja. Vastaavaa osaamiskeskittymää, joka kykenee järjestämään kaksikieliset palvelut

ja niiden vaatimat rekrytoinnit, ei löydy pääkaupunkiseudun ulkopuolelta.

Muuta huomioitavaa?

-

Kellosalo Jaakko
Vaasan hallinto-oikeus

Östman Susanna
Vaasan hallinto-oikeus